

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83198,Godlewski-Wiktor.html>
2022-09-30, 22:15

Godlewski Wiktor

GODLEWSKI Wiktor Ignacy (30 XII 1831, Boguty Wielkie k. Czyżewa, Mazowsze - 17 XI 1900, Smolechy k. Ostrowi Mazowieckiej), przyrodnik, badacz Syberii. Syn Aleksandra i Karoliny z Ciołkowskich, ze szlachty zagrodowej.

Około 1850 ukończył gimnazjum w Łomży, w którym zyskał dobre przygotowanie przyrodnicze, zwłaszcza ornitologiczne. Pracując w administracji różnych majątków, dostarczał okazy fauny Warszawskiemu Gabinetowi Zoologicznemu. Podczas powstania styczniowego 1863-64 był naczelnikiem cywilnym powiatu stanisławowskiego. Skazany na katorgę, od 1864 przebywał w Zakładzie Piotrowskim w Zabajkału.

Nawiązał tam kontakt z B. Dybowskim, którego wcześniej poznał w kraju. Udało im się spotkać w miejscowościach, gdzie odbywali katorgę (Domna, Siwakowa, Czyta, Darasun). G. trudnił się kolekcjonowaniem i preparacją okazów fauny dla Warszawskiego Gabinetu Zoologicznego. Po złagodzeniu kary, od 1868 razem z Dybowskim i innymi przyrodnikami amatorami pracował w utworzonej przez zesłańców stacji badawczej u pd-zach. krańca Bajkału (do 1877, kiedy uzyskali prawo powrotu do kraju). W tym czasie G. towarzyszył w 1871 A. Czekanowskiemu w podróży, której celem było rozpoznanie złóż złota w Zabajkału, a 1872-75 odbył wraz z Dybowskim i M. Jankowskim wyprawę na Daleki Wschód (za aprobatą władz), uczestnicząc w gromadzeniu i preparowaniu okazów zoologicznych, wysyłanych W. Taczanowskiemu do Warszawskiego Gabinetu Zoologicznego. Zarabiali w ten sposób na utrzymanie.

Najważniejszym osiągnięciem zespołu badawczego w Kułtuku było wszechstronne rozpoznanie pd. fragmentu Bajkału, aż po wypływ Angary z jeziora. G. skonstruował (i wykonał we własnym warsztacie kowalskim) niezbędne przyrządy do mierzenia głębokości (tzw. ołowianka), zbierania

z dna próbek osadów z 1 m² powierzchni, zbierania specjalnymi uchwytami fauny z podłoża skalnego skłonu zbiornika wodnego, mierzenia temperatury na różnych głębokościach i inne. Wyniki przeprowadzonych za ich pomocą badań ukazały się w 10 rozprawach ogłoszonych wspólnie z B. Dybowskim, głównie w prasie naukowej Irkucka. Niektóre spostrzeżenia G. o ptakach Syberii trafiły do monografii W. Taczanowskiego *Faune ornithologique de la Sibérie orientale* (Petersburg 1893).

Dzięki aparaturze skonstruowanej i wykonanej przez G. uzyskano dokładne rozpoznanie morfologii dna pd. części Bajkału, poznano faunę na różnych głębokościach, określono temperatury wód, pozyskano dane o sposobie zalodzenia tafli jeziornej itp. Prace były na tyle znaczące, że Cesarskie Rosyjskie Tow. Geograficzne wyróżniło B. Dybowskiego i G. małymi złotymi medalami (1870).

Niektóre rysunki konstrukcji przyrządów G. ukazały się w czasopiśmie oddziału Cesarskiego Rosyjskiego Tow. Geograficznego w Irkucku. Dybowski przywiózł je do kraju i na tej podstawie K.E. Dziewulski skonstruował aparat do badania głębokości jezior tatrzańskich. W jego artykule *Rybie jezioro w Tatrach Polskich* („Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego” 1879) znajduje się rysunek ołowianki pomysłu G. Dziewulski uzyskał tym aparatem pierwsze dokładne pomiary jezior, także poza Tatrami.

Po powrocie z zesłania do kraju G. utrzymywał kontakt z Warszawskim Gabinetem Zoologicznym, wówczas już rosyjskiego Cesarskiego Uniw. Warszawskiego. Osiadł jednak na roli, ostatecznie jako właściciel folwarku Smolechy k. Ostrowi Mazowieckiej. Tam zmarł na tyfus. Grób G. znajduje się w pobliskiej Jasienicy. Rodziny nie założył.

PSB (K. Kowalska, biogram z błędami); SBTP (Z. Wójcik); SBP (K. Kowalska).

Trudna droga zesłania, red. R. Świąrzewski, Boguty-Pianki 2008 (m.in. artykuły G. Brzęka i Z. Wójcika).

[Poprzedni](#)
[Następny](#)